

Õiguskantsler

Hr Urmas Kruuse
minister
Maaeluministeerium
info@agri.ee

Teie 25.04.2016 nr 4.2-9/2409-1

Meie 16.05.2016 nr 6-3/160273/1602134

Investeeringutoetuse taotlemisest põlvkonn vahetuse korral põllumajandustootmises

Austatud maaeluminister

Täna [vastuse](#) eest põllumajandusettevõtete tulemuslikkuse parandamise investeeringutoetuse (edaspidi toetus) taotlemisel tekkiva ebavõrdse kohtlemise küsimuses, samuti selgituste eest [maareformi seaduse](#) alusel kasutusse antava maa kasutusvalduse lepingute uuendamise kohta.

Olite valmis ettevõtte üleminekul toetuste taotlemisel tekkivaid probleeme analüüsima ja tegema vajalikud muudatused veel enne investeeringutoetuse neljandat taotlusvoor. Toetamiseks ideed täiendada [põllumajandusministri 9.02.2015 määrust nr 15 “Põllumajandusettevõtete tulemuslikkuse parandamise investeeringutoetuse andmise ja kasutamise tingimused ning kord”](#) (edaspidi määrus), teen järgmised märkused ja tähelepanekud.

Tulenevalt määruse § 2 lõikest 4 saab ettevõtte ülemineku korral sama ettevõtte varasemate majandusaastate tulemustele tugineda üksnes äriühing, mille osanik või aktsionär on varem füüsilisest isikust ettevõtjana (edaspidi FIE) tegutsenud isik või isiku otsejoones alaneja. Kui ettevõtte läheb üle FIE-le, on toetust võimalik taotleda kolmandal aastal pärast ettevõtte üleminekut. Seda eeldusel, et teised toetuse taotlemise tingimused on täidetud.

Seega seab pelgalt põlvkonn vahetus ettevõtte FIE vormis jätkamisel toetuse taotlemisel halvemasse olukorda võrreldes teiste toetusele kvalifitseeruvate ettevõtetega, kus põlvkonn vahetust ei toimu või kus uus põlvkond jätkab äriühingu vormis tegutsemist.

Õiguskantsleri poole pöördunud avaldaja kirjeldatud olukord on eriti pinev, sest tema ja ta järeltulija(-te) valikud on piiratud õigusaktidega, mis soodustavad risti vastupidist käitumist. Maakasutusõigusega seotud lepingute uuendamise õiguse säilimiseks tuleb [maareformi seaduse](#) (MaaRS)¹ järgi põllumajandustootmist jätkata FIE-na, samal ajal kui toetuse seisukohast oleks soovitatav valida äriühingu vormis edasi tegutsemine.

¹ Maareformiseaduse §-st 34¹ lõikest 6¹ tulenevalt on maavanemal õigus sõlmida uus maakasutusvalduse seadmise leping üksnes endise maakasutusõigusega isiku abikaasa või sugulasega. Maareformiseadusest tulenev piirang on selgitatav eesmärgiga piirata n-õ eritingimustel maa kasutusvalduse üleminekut, sest üldreeglina antakse riigi maad kasutusse riigivaraseaduse alusel avaliku enampakkumise korras. Kasutusvaldaja eluajal on erandlikku maakasutusõiguse ülemineku korda võimalik kasutada juhul, kui maakasutusõigus läheb üle neile isikutele, kes saaksid maakasutust jätkata pärijatena senise kasutusvaldaja surma korral.

Ehkki põhiseadus ei näe ette põllumajandusettevõtete õigust riigi toetusele, tuleb ka teatud abi andmise süsteemi loomisel silmas pidada, et hüvede saamiseks õigustatud isikuid ei tohi põhjendamatult ebavõrdselt kohelda.² Ka põllumajandustoetuste tingimuste kehtestamisel tuleb jälgida, et neil oleks legitiimne eesmärk ja et piirangud oleks põhjendatud.

Teie vastusest ei nähtu, et vahetegu äriühingute ja FIE-de vahel oleks olnud taotluslik, st sätte eesmärk ei ole suunata põllumajandustootmisi sihilikult tegutsema äriühingute vormis, mitte FIE-dena. Selgitasite, et säte lähtus kasvavast trendist kujundada FIE-de ettevõtteid ümber äriühinguteks ning sellest johtuvast põllumajandustootjate huvist. See aitab selgitada normi kujunemist, kuid ei aita tuvastada FIE-de ja äriühingute erineva kohtlemise legitiimset eesmärki.

Võimalik, et tegemist on lüngaga – reguleerides toetuse taotlemist ettevõtlusvormi muutmise (ühtlasi sellega mõnel juhul kaasneva põlvkonnavahetuse) korral, jäi määrusandjal reguleerimata olukord, kus ettevõttes toimub põlvkonnavaetus ilma vormivahetuseta (FIE-st äriühinguks).

Piirang, millel puudub legitiimne eesmärk, ei saa olla põhiseaduspärane.

On hea, et olete valmis probleemi täiendavalt analüüsima ja määrust muutma. Märkisite, et ebavõrdse kohtlemise probleem tekib eelkõige FIE-st üleneja sugulase ettevõtte ülemineku korral FIE-st alanejale sugulasele. Teisalt leidsite, et riive ei ole märkimisväärne, sest FIE-l on võimalik toetust taotleda kolmandal tegutsemise aastal pärast ettevõtte ülevõtmist.

Võimalus toetust hiljem taotleda ei aita erinevat kohtlemist õigustada – õigustataks sel juhul ju erinevat kohtlemist erineva kohtlemise iseendaga.

Enam kui kahe aasta pikkune viivitus toetuse taotlemisel võib kahandada toetuse saamise võimalusi: ettevõtte ei pruugi hiljem olla sama heade majandusnäitajatega ning vastata toetuse taotlemise tingimustele või olla toetuse taotlemisel varasemaga võrreldes sama heal positsioonil (kui taotluste rahuldamine otsustatakse toetusteks jagatava summa tõttu paremusjärjestuse alusel). Samuti võivad aja jooksul toetuse taotlemise ja andmise tingimused muutuda, muutuda võib ka toetusteks jagatava summa suurus.

Muidugi, võimalik on ka vastupidine – ettevõtte positsioon toetuse taotlemisel muutub ajaga tugevamaks, toetuse andmise tingimused muutuvad leebemaks, jagatav summa on suurem. Siiski ei saa see kompenseerida vahepealset toetuse taotlemise õiguse puudumist.

Kindlalt ei saa ka väita, et riive on väikese intensiivsusega või vähetähtis. Toetuse saamine tootmises vajalikeks investeeringuteks (nt uue tootmishoone ehitamiseks, põllumajandusinventari, erinevate seadmete ja masinate ostmiseks, bioenergia tootmiseks jne) võib olla ettevõtte konkurentsivõime ja jätkusuutlikkuse seisukohast oluline. Ei saa välistada, et toetuse taotlemise võimaluse puudumine kahe aasta jooksul evib ettevõtja jaoks tuntavat mõju.

Nõustun Teiega selles, et õigusselguse huvides võib olla vajalik täiendada määrust nõuetega ettevõtte üle andnud isikule. Selgitasite, et sellised nõuded on vajalikud võimalike kuritarvituste vältimiseks. Sellisel eesmärgil nõuete kehtestamine võib olla õigustatud, kui tegemist on mõõdukate piirangutega.

---

² RKPJK otsus asjas nr [3-4-1-1-14](#), p 118.

Loodan, et nendest märkustest on määruse täiendamisel abi. Palun teavitage mind määruses vastavate muudatuste tegemisest, et saaksin kontrollida, kas ja kuidas on avaldaja probleem lahendatud.

Austusega

/allkirjastatud digitaalselt/

Ülle Madise